

НИКОЛАЙ РАЙНОВ
САМОДИВСКА ЦАРИЦА
ИСЛАНДСКА ПРИКАЗКА

chitanka.info

Едно време до полите на една голяма планина в студената Исландия имало чифлик. Собственикът бил моряк. Той прекарал младините си в топлите южни страни, между палми и портокали, но най-после баща му го повикал да се прибере в Исландия. Синът довел от далечните земи млада, хубава жена, с големи черни очи. Преди да се оженят, той й казал:

— Размисли добре! В твоята родина владее вечна пролет, южното небе е винаги синьо — това ти няма да видиш в нашия остров. Бледно слънце, сиво небе, безцветни поляни, само лед и сняг, където и да погледнеш.

— Да, но ти нали ще си там? — отговорила момата. — А аз не искам друга родина освен твоята.

И тя заминала с него за далечния север.

Те имали само едно дете, чудно хубаво момиченце, на име Хелга. Хелга се познавала, че не е чиста исландка, защото имала бяла кожа и руса коса като северните момичета, но очите й били черни и тайнствени като на нейната майка.

Исландците нямат цветя. Те ги знаят само от разказите на хора, които са пътували и са ги видели. Но всеки, който виждал хубавата Хелга, я оприличавал на цвете и всички почнали да я наричат Исландското цвете.

Хелга обичала много своя баща, ала още повече обичала своята нежна майка, от която не се деляла никога. Всяка пролет бащата отивал към брега, да лови риба. През лятото и есента той пак заминавал, за да продава стока на чуждестранни търговци.

В такива дни Хелга седяла до майка си, която със своя сладък глас й разказвала за ясното небе, за светлото слънце, за хубавите цветя иечно зелени гори, за чудно хубавите лунни нощи, когато се чуват звукове на мандолини и китари и под лунната светлина момите танцуват с ергените.

— Ах, колко хубаво трябва да е там! — казвала Хелга. — А тук е съвсем друго: ни танц, ни песни, навсякъде мълчание и тишина!

Тя тъжела и много й се искало да отиде и види тези хубави страни, да види родината на майка си.

Скоро майката умряла: студената земя не била за нея.

Често седяла Хелга на гроба на майка си и си спомняла хубавите й разкази. Желанието й да отиде в южните страни от ден на ден

ставало по-голямо.

С домакинството се заловила една сродница, която се преселила у Хелгини със своя едничък син. Тя не можела да разбере тъгата на Хелга, нито желанието ѝ да отиде на юг, защото за нея от Исландия нямало по-хубава земя на света. Но нейният син Олаф разбирал добре Хелга. С радост слушал той нейните разкази. Често ѝ казвал:

— Аз ще стана моряк и ще отида на юг — да видя дали там е наистина тъй хубаво, както разправят.

— А ще вземеш ли и мене? — питала го Хелга.

— Разбира се!

Изминали се няколко години. Хелга порасла. Олаф се готвил да замине като моряк за южните страни. И той заминал.

Изминала се цяла година. Олаф се завърнал и разказал какво е видял. Той се готвил да замине наново. Колкото Хелга и да го молела да я вземе със себе си, той не искал, а баща ѝ не давал и да му се продума.

Дошъл денят, в който Олаф трябвало да отпътува, понеже настъпило време за ловене на риба. Хелгиният баща се готвил да отпътува заедно с Олаф. Хелга едвам сдържала сълзите си, като гледала как всички радостно се качват на конете. Очите ѝ гледали така тъжно, че баща ѝ познал какво ѝ е на душата.

— Ела, Хелго — казал той, — ти можеш да ни придружиш до планината.

Той я сложил на седлото пред себе си и конете тръгнали. Скоро те стигнали до планината.

Хелга слязла от коня. Тя гледала дълго след тях, докато се закрили от очите ѝ; тогава се покачила на една скала, облегнала се на канарата и се загледала в далечината. Най-после те се изгубили, защото се спуснала гъста мъгла.

Хелга опряла главата си на скалата и горчиво заплакала.

Внезапно до ушите ѝ долетял сладък глас:

— Защо плачеш, хубава Хелго?

Хелга се изплашила. Тя не смеела да се помръдне, само бавно отворила очите си. Но какво е това? Не е ли хубавото южно слънце, за което тя беше толкова често бленувала? Близо до нея навръх скалата стоял гордо млад мъж с неземна хубост. Сините му очи нежно я гледали, а къдици — по-хубави от нейните — златни, като звездите на

лятна нощ, падали по червените му дрехи. Той бавно слязъл от височината.

— Защо плачеш, хубава Хелго?

Хелга не можела да се съвземе от учудване.

— Откъде ме познаваш, чужденецо? — попитала тя срамежливо.

— Кой не знае Исландското цвете? — казал той, като се усмихнал. — Искаш ли да ти разкажа колко често съм те виждал на гроба на майка ти? Аз зная колко скърбиш и колко ти се искаше да отидеш с Олаф да видиш онези чудни страни; но за да изпълниш това си желание, не е нужно да пътуваш. Раят на твоята майка е тук, близо до тебе!

Хелга го погледнала недоверчиво.

— Тук ли? — попитала — Възможно ли е това?

— Ела отвъд планината и ще се увериш, че ти говоря истината.

Хелга хванала ръката на чужденеца. Той ѝ се сторил близък, като че ли го познава от дете — и тя спокойно тръгнала по планината.

Чужденецът допрял ръката си до планината и веднага се образувал отвор, през който те влезли във вътрешността.

Хелга учудено се спряла и потрила очите си, защото ѝ се сторило, че сънува. Но то не било сън.

Тя се намирала в чудна страна — по-хубава, отколкото тя си представяла родината на майка си.

От ясното небе се леели топли слънчеви лъчи, каквито в Исландия не греят никога. Те позлатявали високите вечно зелени дървета, отразявали се във водите на езерата и блещели в чашките на благоуханните цветя.

Отдалече се синеело морето, заобиколено със зелени брегове, а въздухът бил изпълнен с приятна миризма. Чувала се сладка музика, която екът повтарял.

Хелга гледала с радост наоколо си: тя никога не си била помисляла, че на земята може да има нещо подобно.

Момата нежно галела кадифените листа на цветята. Гледала дърветата, чиито върхове се люлеели и шумолели. По клонете им били накацали бели птици, които я гледали кратко, сякаш от дълго я познават. Но откъде иде тази чудна музика?

Хелга скитала дълго по тази дивна страна и най-после запитала чужденеца:

— Кажи ми, къде съм: на ирландската студена земя не може да има такова нещо.

— Ти си в моето царство, хубава Хелго — казал кротко чужденецът. — А аз съм цар на самодивите.

Хелга го погледнала учудено. Никой не бил ѝ говорил за самодиви. Тя никак не се уплашила.

— Аз бих желала да остана завинаги тук! — промълвила тя тъжно.

— Остани, Хелго!

— Да, но моят татко няма друго чедо!

— Той е сега далеч — я утешил самодивският цар. — И ти можеш да останеш, докато той се върне!

— Да, мога — казала радостно Хелга и останала в неговото царство.

Дните минавали щастливо. Всичко било там толкова хубаво, че Хелга не си спомняла за миналото и не мислела за бъдещето. Тя се разхождала със самодивския цар, белите птички прехвръквали над тях и кацали по ръцете ѝ, а морето шумно ги поздравявало със своите вълни.

Привечер Хелга лягала на мъха, а самодивският цар седял до нея и взимал своята лира, та свирел дивно хубави песни. Под тия звуци Хелга забравяла всичко — заспивала. Но ето че един път Хелга си спомнила, че баща ѝ ще да се е завърнал.

— Моят татко! — извикала тя. — Струва ми се, че чувам неговия глас: мой дълг е да напусна всичко тук и да отида при него.

Лицето на царя се помрачило. Той мълчаливо взел своята лира и от нейните струни се чули звукове — по-мили и по-сладки от всеки друг път. И те отново заглушили спомена у Хелга за нейния баща.

Самодивският цар започнал да ѝ разказва, че той от години я е избрал да бъде господарка в неговото царство, че той е направил този рай само за нея и е бленувал как тя ще стане негова жена и с това ще му помогне да се сдобие с безсмъртна душа, каквато самодивите нямат.

— Искаш ли да станеш моя жена, хубава Хелго? — я попитал той най-после. — Аз ще те обичам вярно иечно, както никой от хората не ще те обикне. Ти няма да се каеш.

— Искам! — казала му Хелга. — Аз ще остана завинаги при тебе!

Очите на царя светнали.

— Но знай, Хелго, че нашите закони са много строги. Когато станеш моя жена и свържеш душата си с моята, чрез което ще мога да получа и аз безсмъртна душа, тогава ти ще принадлежиш само на мене. Нито твоят баща, нито твоите роднини ще имат право над тебе и ако се върнеш при тях, самодивите ще те погубят. Можеш ли да ми бъдеш вярна?

Така хубавата Хелга се оженила за самодивския цар.

Изминала се още една година. Царството на Хелга било все така хубаво, но тя била бледа и очите ѝ пълни със сълзи.

Нейният съпруг отпътувал надалеч — трябвало да отиде да се види с господарите на други самодивски царства.

Той обещал на Хелга да се върне след седмица, но ето че се изминали три седмици, а него все още го нямало. Какво ли му се е случило?

Най-после Хелга си казала:

— Той ми запрети да излизам навън, но аз ще престъпя своето обещание и ще изляза. Може би ще го съзра отдалече!

Тя се приближила до скалистата врата; изплашено захвърчали птичките наоколо, но жената допряла ръката си до каменната стена, която веднага се разтворила и Хелга се намерила на исландска земя.

Ръцете и краката ѝ замръзнали от студа на родината. Тя бързо се изкачила навърхъ скалата, дето застанала и се загледала към изток.

Тя видяла ледените планини, океана и стръмните скалисти брегове на Норвегия. Но нейният съпруг никъде не се виждал. Хелга тъжно тръгнала към дома си.

Когато слизала, тя съгледала на същото място, от което някога гледала Олаф и баща си, че стои един мъж.

Жената радостно се затекла към него, като мислела, че е нейният съпруг.

Но когато мъжът дочул нейните стъпки и се обърнал, тя не видяла хубавото лице на мъжа си, а измъченото, печално лице на баща си.

— Хелго, Хелго! — извикал той. — Жива ли си още?

После я прегърнал и я притиснал до гърдите си.

— Мой мили, добри татко! Не плачи! Твоята Хелга е много щастлива. Но колко си остарял! Косата ти е съвсем бяла!

— Да, Хелго, защото скръбта ми за твоята загуба бе много голяма. Но сега аз те намерих и скоро ще се съзвзема. Ела по-скоро да отидем вкъщи. Колко ще се зарадва Олаф!

Хелга се изплашила от тези думи.

— Мили татко — казала тя, — аз не мога да дойда с тебе; аз не принадлежа вече на вас.

И тя му разказала историята за самодивския цар.

— Аз съм дала своята дума и колкото и да ми е мъчно, не мога да дойда с тебе!

— Ох, мое бедно дете, в чии ли ръце си попаднала?

— В най-добрите, татко — го утешавала Хелга. — Жалко, че моят мъж още не се е върнал, за да го видиш. Ела с мене, да ти покажа своята нова родина — и ти ще се успокоиш!

Тя хванала баща си за ръка и го завела до скалата, дето била вратата за самодивското царство. Тя допряла ръката си до нея, но вратата не се отворила. Няколко пъти допирала тя ръката си, но вратата не се поклаща.

Хелга се разплакала и почнала да се моли, но вратата все стояла затворена.

Хелга, без да ще, престъпила законите на самодивското царство, като изказала неговите тайни пред смъртен. Затова вратата не се отваряла. Тя си спомнила думите, които й казал съпругът й на раздяла: да не излиза навън. Мъката й била толкова голяма, че тя паднала в безсъзнание в ръцете на баща си.

Баща й я отнесъл вкъщи.

Дълго време се изминало, докато Хелга се съзвземе. Тя отворила очи и погледът й паднал на бащиното й лице, което тъжно се било навело над нея.

— Ти си тук, мили татко! Значи аз не съм сънуvalа, че съм те видяла. Но помогни ми да стана и да отида при мъжа си, който навсярно отдавна се е върнал и ще помисли, че съм го напуснала.

— Огледай се наоколо, мило дете — я успокоил баща й. — Ти трябва да забравиш всички тия сънища, причинени от силната треска. Гледай: ти си тук, дето винаги си била, в своята родина, при своя стар баща. Докато бе болна, ти все бълнуваше за някакъв си самодивски цар и за неговия рай, за своята женитба и за своите клетви.

Хелга учудено го гледала.

— Това е невъзможно — казала тя. — Донеси ми царските дрехи и по тях ще узнаеш, че аз съм жена на самодивския цар!

— Царски дрехи ли! — учудил се бащата и станал, та й донесъл обикновените дрехи, които тя носела.

Хелга недоверчиво гледала дрехите; после се хванала за главата, като че ли иска да събере мислите си, и тихо рекла:

— Не разбирам, мили татко, може ли подобно нещо да бъде сън!

— Да, мое дете, при тази болест човек бълнува. Ето какво се случи с тебе. Когато аз преди няколко седмици заминах на лов за риба, ти ме изпрати до планината. Навярно след като се сбогувахме, ти си се покачила на скалата да ни погледаш и там си заспала; силно си се простудила от влажната и студена мъгла. Леля ти дълго те чакала и като те нямало, тръгнала със слугата да те търси и те намерила в безсъзнание на скалата. Те те донесли вкъщи. Изпратили човек да ми съобщи, че си болна. Аз изоставих своя лов, а Олаф — своето пътешествие, и веднага се върнахме, за да се грижим за твоето оздравяване.

Хелга въздъхнала. Нейният баща никога не лъжел; навярно тъй ще е било, но тя все не можела напълно да се успокои и сърцето ѝ мъчително се свивало.

Тя не знаела, че баща ѝ, за да я задържи, е съчинил тази история. Той строго поръчал на всички все така да я лъжат и да ѝ разказват една и съща история.

Хелга много се изменила. Тя не била вече весела и приказлива като по-рано; мълчаливо седяла в своята стая и мечтаела да види пак всичко онова, което била видяла уж на сън. Когато се замислела за него, всичко изпъквало пред нея толкова ясно, че тя с въздишка си казвала: „Не, това не беше сън!“

Олаф се отказал от морето и станал помощник на Хелгиния баща. Този го обичал като свой син и искал да го направи наследник и да го ожени за Хелга, когато тя се оправи. Но тя не се оправяла.

— Навярно като се омъжи, ще оздравее! — се утешавал бащата.

Един ден, когато Хелга седяла вън и замислено гледала пламналото на изток небе, той ѝ казал:

— Олаф е добър и приложен. Той много те обича и моето най-искрено желание е да се омъжиш за него. Вашето щастие ще облекчи моите старини.

Хелга побледняла.

— Ах, татко, мили татко, не мога!

— Защо? Не е ли той млад, хубав и здрав? Посочи ми някой друг, по-добър, за когото би желала да се омъжиш. Или те спира онова, което си бълнувала, когато беше болна?

Хелга страхливо то погледнала.

— Прости ми, татко!

— Искаш ли да зарадваш стария си баща? Тогава ще се омъжиш за Олаф. А ако искаш да ме погубиш, отхвърли моята молба!

Той се обърнал да си влезе вкъщи. Хелга се затичала след него.

— Не ми се сърди, татко: аз ще изпълня твоето желание каквото ще да става!

— Благодаря ти, мое добро дете!

Хелга станала жена на Олаф.

Но тя не оздравяла при всичката нежност на баща си, при всичката обич на мъжа си. Постоянно тъжела и бледнеела; още една болка заседнала в душата ѝ.

— Нима аз мислех, че ще му изменя някога? — си казвала тя, като си спомняла обещанието за вярност, което дала на самодивския цар. Дълбока скръб я обземала.

Един ден тя видяла, че мъжът ѝ се връща с един чужденец — висок и строен.

— Хелго — казал Олаф, — тази вечер ще имаме гостенин; погрижи се да го нагостиш, защото е пътувал дълго и се е изморил.

Хелга погледнала чужденеца. Лицето му било хубаво, но много наскърбено.

Той също я погледнал с хубавите си сини очи и я запитал:

— Ще позволиш ли, Исландско цвете, на един чужденец да си почине под твоя покрив?

При този поглед Хелга усетила, че я избива студена пот. Тя познала и очите, и гласа на самодивския цар.

Слънцето залязло, но не се било стъмнило още. Пурпурното небе изпращало своите лъчи, които минавали през прозореца и осветявали стаята.

Хелгиният баща казал:

— Виждате ли колко е хубаво? Във вашите страни няма такова нещо. Исландия е най-хубавата страна в целия свят!

— Да — рекъл чужденецът, — вашата страна е хубава, но и моята е хубава и не е далеч от вашата!

Той погледнал Хелга и почнал да описва своята страна — същата оная земя, която Хелга познавала. Тя слушала с любопитство неговия разказ. Сторило ѝ се, че се намира пак в онези места, че чува бученето на сините морски вълни, че вижда птичките, розите и всичко друго.

Тогава тя разбрала, че са я излъгали само за да я задържат. Какво ще стане сега? Жената се каела, но било вече много късно. Тя бързо излязла навън, отишла в своята стая и горчиво заплакала.

На другия ден тръгнали на църква да се причествят. Всички се събрали в стаята, за да изпълнят стария исландски обичай: всеки, преди да се причести, трябвало да поиска прошка от своите близки.

Хелга хванала ръката на баща си и на съпруга си и казала:

— Простете ми всички скърби, които съм ви причинила.

— Ти трябва да отидеш и при нашия гостенин, Хелго, да се простиш и с него — казал Олаф.

Хелга отишла в стаята на чужденеца.

Той бил пременен в своето царско облекло.

Тя скръстила ръце и го погледнала с обич и мъка.

— Хелго, Хелго! — казал той строго. — Къде останаха твоята обич и твоето обещание?

— О, не ми се сърди! — молела го тя. — Ти знаеш как стана всичко. Заради тебе излязох от скалата и попаднах в ръцете на своя баща. Те ме изльгаха, че съм сънуvalа. Аз трябваше да се покоря: нямаше какво да правя, но в душата си ти останах вярна.

— А защо не послуша своето сърце? Ние не разбираме от човешки слабости и не можем да ги прощаваме. Нали знаеш каква участ те очаква сега?

— Да, знам — казала Хелга; — и ако моята уста е престъпила клетвата, моето сърце не я е забравило. Аз се радвам на смъртта, която ще ме съедини пак с тебе.

Блажена усмивка озарила лицето на самодивския цар. Той пристрелял ръцете си и Хелга паднала мъртва на гърдите му.

Когато баща ѝ и Олаф отишли в стаята на гостенина, те намерили Хелга в ръцете му, но и двамата били мъртви. Олаф искал да отдели жена си от чужденеца, ала бащата го възпрял.

— Остави я, сине мой: тя беше негова. Ние искахме да му я отнемем, а той пак си я взе.

Турили ги в един ковчег. На другото утро щяло да стане погребението. Но през нощта паднала по-гъста мъгла, отколкото друг път. Посреднощ надошли самодиви, които мълчаливо взели ковчега със своя цар и неговата невеста и го отнесли в своето царство.

На брега на синьото море били погребани те. На гроба посадили едно дърво, на чиито клони закачили царева лира. Утринният вятър раздвижвал листата, които се удряли о нея и тя издавала чудни звуци, които се разнасяли надалеч през морето, чак до студената Исландия.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.